

О. В. Бабченко, аспірантка
Київського національного торговельно-економічного університету

ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ЯК ОДИН З ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

В останні десятиліття різні сектори економіки в усьому світі зазнають значних змін. Об'єктивний процес глобалізації сучасної світової економіки потребує нового рівня розвитку банківського бізнесу. Концентрація капіталу і пошук шляхів його примноження та збереження від інфляції були основними факторами, які підштовхнули процеси глобалізації, розширення присутності іноземних банківських установ у країнах з перехідною економікою. Процес консолідації банківських установ може здійснюватись з використанням процедур реструктуризації банківських та небанківських структур шляхом злиття і поглинання (ЗіП).

В широкому розумінні процеси ЗіП пов'язані з переходом контролю над діяльністю банку. Узагальнюючи визначення термінів “злиття” та “поглинання” можна стверджувати, що:

Злиття – будь-яке об'єднання двох або декількох самостійних економічних одиниць, в результаті чого утворюється єдина економічна одиниця з двох або більш раніше існуючих структур, з активами та зобов'язаннями об'єднаних самостійних економічних одиниць, при цьому самостійні економічні одиниці, що раніше функціонували, припиняють своє існування.

Поглинання – об'єднання двох або декількох самостійних економічних одиниць, при якому одна (поглинаюча) економічна одиниця зберігається і до неї переходять активи і зобов'язання економічних одиниць, які поглинаються або припиняють своє існування, або контролюються шляхом володіння контрольним пакетом акцій чи часткою в капіталі.

У світовій практиці залежно від географічного аспекту виділяють такі банківські ЗіП:

1. *Внутрішні ЗіП* – національні банки приєднують інші банки всередині країни внаслідок внутрішньої угоди ЗіП. Прикладом є поглинання фінансовою групою Chemical Bank банку Chase Manhattan Bank у США, дружнє злиття Mitsubishi Bank з Bank of Tokyo у Японії, а також родинне поглинання швейцарським банком Credit Swiss іншого швейцарського банку Swiss Voikbank.

2. *Транснаціональні або транскордонні ЗіП* – приєднання закордонного банку в результаті міжнародної угоди ЗіП. Транснаціональні ЗіП ще визначають як операції, при яких банки, що беруть участь в операціях, є резидентами двох і більш країн. Прикладом транснаціональних ЗіП є диверсифіковане поглинання Гонконгською і Шанхайською банківськими корпораціями англійського банку Midland Bank, поглинання російським Внешторгбанком, українського банку “Мрія”.

Варто відзначити, що у межах фінансово-банківського сектору можуть укладатися міжсегментні угоди ЗіП: між банками і страховими компаніями; між

комерційними банками і інвестиційними банками, інвестиційними банками і страховими компаніями.

Процес консолідації банків через ЗіП є позитивним та притаманним більшості країн з ринковою економікою, оскільки основною метою ЗіП є зростання капіталізованої вартості об'єднаного банку.

Перевагами, які можуть надати банкам процеси злиття, є: підвищення ринкової капіталізації нового об'єднання; уникнення необхідності ліквідації; зменшення операційних втрат; розширення клієнтської бази і спектру банківських продуктів; збільшення можливостей диверсифікації портфеля активів та, відповідно, зниження рівня ризиків; підвищення інвестиційної привабливості банку для іноземного інвестування; пожвавлення ринкової кон'юнктури через зниження відсотків за кредитами та вартість послуг банку; дотримання банками встановлених економічних нормативів, доступ до висококваліфікованих управлінських кадрів та ін.

Водночас існують і негативні наслідки, серед яких, зокрема: загроза монополізації фінансових послуг; монопольний вплив на промисловість країни; масові звільнення працівників однакових підрозділів.

Тим не менш, процес злиття та поглинання варто розглядати як необхідний крок на шляху до первинного публічного розміщення акцій банками (IPO), як одного з основних перспективних джерел поповнення банківського капіталу та підвищення рівня капіталізації.